

Свальбард, в точке пересечения востока и запада
Svalbard, i skjæringspunktet mellom øst og vest

En studie av hvordan norsk- og russiskspråklige svalbardbeboere opplever forholdet mellom Longyearbyen og Barentsburg, og hvorvidt denne opplevelsen kan gjenspeile forholdet mellom Norge og Russland.

Marte Nilssen Alexandersen og Liv-Anna Ringheim

Longyearbyen skole, videregående avdeling

Forord

Smånervøse og spente setter vi oss inn i bilen, på vei til helikopterbasen i Longyearbyen. På basen møter hyggelige sysselmenn, en gøyale tekniker og en rolig og trivelig pilot som forteller oss hvor turen går. Uten og riktig vite hva som venter oss, trer vi inn i den røde og hvite Super Pumaen. Vi føler oss godt forberedt, vi har jo tross alt fløyet helikopter før. Helikopteret letter, og vi flyr gjennom årets første solstråler og store, hvite bomullsskyer, før vi møter på skyer så mørke at det var vanskelig å stake ut kursen videre. Inni det store, mørke sky-eldoradoet, kommer vi over et parti med urolig luft, og det rister godt i maskinen. Tross en tidvis humpete vei, satt vi med beina trygt plantet på gulvet, og beltet festet. Vi holdt oss kanskje for øynene og ønsket oss hjem en kort stund, men sjokkerende nok holder vi oss flyvende, og lander omsider rolig og kontrollert. Glade og fornøyde med og ha kommet i mål.

Vår tur på feltarbeid til Barentsburg oppsummerer godt hvordan det har vært å jobbe med dette prosjektet. Vi satset stort, og hadde ambisjoner om å gjøre et skikkelig dypdykk i en viktig, men lite diskutert problemstilling. Vi ønsker å rette en stor takk til Sysselmannen på Svalbard og Lufttransport, for helikoptertransport til og fra Barentsburg. En stor takk til imøtekommende informanter som har bidratt med interessante og reflekterte betraktninger. Sist, men ikke minst ønsker vi å takke vår forskerkontakt, Zdenka Sokolíčková, og våre flotte lærere Elin Bygjordet og Jo Tore Berg, for deres tillit og gode hjelp under prosjektet. Uten deres støtte, ville neppe helikopterlandingen i Barentsburg vært særlig myk.

Innholdsfortegnelse

1.0. Introduksjon	3
1.1. Valg av problemstilling	3
2.0. Tidligere forskning	4
2.1. Svalbard, et forskningsparadis	4
2.2. Aktuell forskning	4
3.0. Bakgrunn	5
3.1. Svalbardtraktaten	5
3.3. Barentsburg	6
3.4. Forholdet mellom Norge og Russland	6
4.0. Metodevalg	8
4.1. Bruk kvalitativ metode	8
4.2. Valg av informanter	8
4.3. Feltarbeid, uformelle samtaler, deltakende observasjon og autoetnografi	9
4.4. Vurdering av forskningsetikken i prosjektet	10
4.5. Feilkilder	11
5.0. Refleksjon fra datainnsamling	11
5.1. Svalbardveteran ble til svalbardbeboer	11
5.2. Språkbarrieren skaper utfordringer	11
5.3. Uproblematisk advarsler	12
5.4. Givende datainnsamling	12
6.0. Diskusjon	12
6.1. “We´re all the same - Svalbardiens”	13
6.2. To små samfunn: så nært, men likevel så fjernt	13
6.3. To samfunn i utvikling	14
6.4. Et todelt forhold	16
6.5. Kommunikasjon	17
6.6. Storpolitikken, et vanskelig tema?	18
7.0. Konklusjon	19
8.0. Veien videre	21
9.0. Litteraturliste	21
10.0. Vedlegg	23

1.0. Introduksjon

Se mot nord.

Oftere.

Det er langt dette landet.

Det meste er nord.

(Rolf Jacobsen, 1985)

Signalpistol, rifle, skredsøker, GPS, hjelm, briller og annet sikkerhetsutstyr - check! Vi setter oss på snøscooterne og legger av gårde på tur, som turister i eget rike. På vei ut av lille Longyearbyen kjører vi forbi moderne rekkehus og leilighetsblokker, byggefeltet og den nye, store Coop-butikken i sentrum og etter hvert skolen som ligger på veien mot Longyearbreen. Turen går opp Longyarelva, videre oppover Longyearbreen, ned en dal og sånn fortsetter det. Etter en god times kjøring entrer vi det vi omtaler som Russland, nemlig Barentsburg. Husene, bilene, klærne de går i og maten. Alt er annerledes, foruten de mange søte firbeinte vi ser. Nesten tomme gater, leilighetsbygg og ulike kontorhus, en karakteristisk kirke, og ikke minst Lenin-statuen midt i sentrum, gjør at plassen på ingen måte minner om noe typisk norsk. Samfunnet som er så annerledes fra det norske, ligger kun en times kjøring unna, og minner om et lite stykke Russland. Slik ble Barentsburg tema for denne oppgaven.

1.1. Valg av problemstilling

Det er innenfor rimelighetens grenser å anta at menneskene i de to nabobyene, som er verdens nordligste, har god kontakt med hverandre, og jobber på lag for å finne gode løsninger. Vi er begge oppvokst i Longyearbyen, og har aktivt tatt del i samfunnet her i 18 år. Vi har opp gjennom årene vært på mange helgeturer til Barentsburg, men har likevel verken venner eller bekjente i nabobyen. Vi stusset litt over nettopp det. Hvorfor kjenner vi ikke våre eneste naboer når de bor så nært, og hvorfor vet vi så lite om dem? Det er utfordringer knyttet til språk og natur. Vi lærer for eksempel spansk på skolen, og ikke russisk som er så innmari relevant her på Svalbard. Generalkonsulen i Barentsburg ønsker mere, og tettere kontakt mellom menneskene i de ulike samfunnene, og myndighetspersonene i Longyearbyen og Barentsburg er klare på at en har alt å tjene på et godt samarbeid.

Forholdet mellom Norge og Russland er et stort, viktig og omdiskutert tema, spesielt på Svalbard. Det snakkes og skrives om, og er stadig i mediebildet. Likevel ser det ut til at man lokalt skygger unna problemstillingen knyttet til Norge, Russland og Svalbard. I våre øyne

minner Longyearbyen og Barentsburg på mange måter om Norge og Russland, i mindre utgave. Vi har verken hørt, sett eller lest noe som direkte omhandler forholdet mellom den norsk- og russiskspråklige bosettingen på Svalbard. Av den grunn ønsket vi å finne ut om, og eventuelt hvordan, dette påvirkes av moderlandenes forhold. Noe undrende over hvorfor en så dagsaktuell og viktig problemstilling ikke får større fokus, ønsket vi å finne ut mer om det. Problemstillingen og utgangspunktet for denne oppgaven er derfor: “Hvordan opplever norsk- og russiskspråklige svalbardbeboere forholdet mellom Longyearbyen og Barentsburg, og hvorvidt kan denne opplevelsen gjenspeile forholdet mellom Norge og Russland?”

2.0. Tidligere forskning

2.1. Svalbard, et forskningsparadis

Svalbard er og har lenge vært et forskningsparadis, som i dag er sentrum for internasjonal arktisk forskning. Alt det spesielle, det man ikke ser på fastlandet, gjør Svalbard attraktivt. Her kan en finne forskning på et samfunn i endring, isbjørn, nordlys, klimaendringer, mørketid og mye mer. Norsk polarinstitutt og UNIS er de to rådende forskningsinstitusjonene innen naturvitenskapen på Svalbard. Historisk har naturvitenskapen regjert på øygruppen, men de store pågående endringene i samfunnet har også etterhvert engasjert samfunnsforskere. Sammenlignet med andre små samfunn i Norge, er det mye samfunnsforskning på og i Longyearbyen. Svalbard Social Science Initiative er en plattform hvor samfunnsforskere i Longyearbyen har gått sammen og opprettet et forum, for å bidra til enklere kontakt mellom forsknings- og lokalsamfunnet. Til tross for mye pågående forskning, har vi ikke funnet tidligere forskning som direkte dreier seg om forholdet mellom bosettingene. Uavhengig av det, har vi vært i kontakt med forskere som har forsket på eller i Barentsburg.

2.2. Aktuell forskning

Blant annet har sosialantropolog Zdenka Sokolíčková, som også er vår forskerkontakt, et pågående forskningsprosjekt i samarbeid med Thomas Hylland Eriksen på Universitetet i Oslo. Sokolíčková forsker på *overheating* i Longyearbyen. Andrian Vlakhov og Julia Olsen har drevet med samfunnsforskning i Barentsburg. Vi har vært i kontakt med Julia Olsen, som er seniorforsker ved Nord Universitet, men får ikke tilgang på forskningen hennes, da resultatene enda ikke er publisert. Olsen skriver på mail at hun ikke kjenner til så mange andre studier om Barentsburg, og referer til Andrian Vlakhov. Vlakhov er sosialantropolog

og jobber for *National Research University Higher School of Economics* i Moskva. Han forsker på de russiskspråklige samfunnene i Arktis, og har forsket på både Barentsburg og Pyramiden. Fellesnevneren for den pågående forskningen er at det rettes fokus mot ett eller flere samfunn, men ikke forholdet mellom dem. Forskningen som går direkte på Barentsburg er uansett nyttig, da det inneholder interessante momenter, som kan brukes til å belyse forskjellene mellom livet i Barentsburg og Longyearbyen.

3.0. Bakgrunn

Longyearbyen og Barentsburg er to avsidesliggende gruvesamfunn etablert på 78 grader nord. De to gruvesamfunnene ble til på 1900-tallet, da man så gode og lønnsomme muligheter for å drive med kullvirksomhet på Svalbard. Det finnes verken vei- eller flyforbindelse mellom byene. Skal man fra Longyearbyen til Barentsburg, eller motsatt, er alternativene en time eller to med båt eller snøscooter, eventuelt helikopter.

3.1. Svalbardtraktaten

Blant de få internasjonale avtalene fra oppgjøret etter første verdenskrig som enda etterleves, er Svalbardtraktaten en av dem. Avtalen ble inngått i Paris 1920, og trådte i kraft fem år senere. Per dags dato er Svalbardtraktaten ratifisert av 44 land (Ulfstein & Holtmark, 2020). “De høie kontraherende parter er enig om å anerkjenne under de vilkår som er fastsatt i nærværende traktat Norges fulle og uinnskrenkede høihetsrett over Spitsbergenøygruppen [...]” (Svalbardtraktaten, 1920, §1), slik lyder traktatens første artikkel. Ved å slutte seg til traktaten anerkjenner landet at Svalbard er, og skal være, norsk. Traktaten fastsetter også likebehandling av borgere og selskaper fra alle land som har sluttet seg til traktaten. Dette er årsaken til at vi har det russiske gruvesamfunnet Barentsburg, på norsk jord på Svalbard.

3.2. Longyearbyen

Longyearbyen er plassen hvor det uvanlige er vanlig. Blant de om lag 2400 menneskene som bor her, er det over 50 ulike nasjonaliteter, som lever tett sammen under røffe klimatiske forhold, men også med en fabelaktig villmark rett utenfor dørstokken. Longyearbyen har vært en by drevet på kull, men ettersom gruvedriftens lønnsomhet avtok, har også turisme og forskning blitt viktige byggesteiner i samfunnet (Smith-Meyer & Barr, 2020). Sysselmannen på Svalbard, Kjerstin Askholt, er regjeringens øverste representant på øygruppen. Hennes rolle som Sysselmann innebærer både rollen som politimester og fylkesmann. Ettersom Sysselmannen administrativt er underlagt Justis- og beredskapsdepartementet og har sitt

hovedkontor i Longyearbyen, administreres hele øygruppen fra Longyearbyen (Sysselmannen Svalbard, u.å.).

3.3. Barentsburg

Omtrent 40 kilometer sørvest for Longyearbyen, ligger den russiske gruvebyen Barentsburg, oppkalt etter polarhelten Willem Barentsz. Med sin karakteristiske, sovjetiske arkitektur, tradisjonsrike mat, og en Lenin-statue som skuer utover den russiske gruvebyen, står den i stor kontrast til longyearsamfunnet. Byen kan på mange måter minne om en modernisert sovjetisk utpost. I 1932 kjøpte det russiske statsselskapet Trust Arktikugol gruvebyen av selskapet Nederlandsche Spitsbergen Compagnie, som også var grunnleggeren av Barentsburg (Barr, 2020). Siden overtagelsen, har Trust Arktikugol vært ansvarlig for samfunnsdriften. Svalbardtraktaten er årsaken til at det russiske gruveselskapet kan drive på norsk jord, men det betyr også at de må følge norske lover og regler.

Til tross for at Barentsburg anses som et russisk samfunn, er de tett tilknyttet det norske. De har norsk postkontor, 4G-dekning fra blant annet Telenor og kontrollorganer som Arbeidstilsynet (Barr, 2020). Den russiske generalkonsulen, Sergey Gushchin, er Russlands øverste representant på Svalbard. Sysselmannen på Svalbard er regjeringens øverste representant på øygruppen, også i Barentsburg (Barr, 2021). Tidligere var både Barentsburg og Pyramiden to store bosettinger, hvor det til sammen bodde rundt 2500 mennesker (Barr, 2020). Nå er det bosatt ca. 450 mennesker i Barentsburg, og Pyramiden er så godt som ubebodd (SSB, 2020).

3.4. Forholdet mellom Norge og Russland

Forholdet mellom Norge og Russland har vært preget av et langvarig og godt samarbeid, men en rekke saker kompliserer forholdet mellom landene. Russland klassifiseres som en stormakt i internasjonal politikk og handel, og det er ingen tvil om at det er et viktig land for Norge. Under den kalde krigen var forholdene i nordområdene spent, spesielt mellom Norge og Russland. Likevel foregikk det kultur- og idrettsutvekslinger mellom Longyearbyen og Barentsburg også på denne tiden. Etter Sovjetunionens fall så Norge muligheter for godt samarbeid, og siden den gang er mange broer bygget. Berlinmurens fall gjorde det enkelt å utvide samarbeidet rundt olje- og gassressursene, forvaltning av fiskeriressursene i nord, men også rundt forholdene på Svalbard (Vestvik & Rosenby, 2019).

De siste årene har det foregått en opphoping av vanskelige saker mellom Norge og Russland, og uenighet rundt Svalbard omtales som en de viktigste. Russland har lenge utfordret norske myndigheter på temaer som omhandler Svalbard. Ulike saker har ført til økt spenning, deriblant da den russiske visestatsministeren Dmitry Rogozin besøkte Svalbard i 2015, til tross for at han stod på Norges liste over uønskede personer (NTB, 2015). Rogozin ble tegnet på denne listen da han åpent støttet annekteringen av Krim. Fiskevernsonen har også vært et hett tema som har ført til økt spenning mellom Norge og Russland. I mars 2019 kom en rapport fra det russiske forsvarsdepartementet hvor det ble hevdet at Svalbardpolitikken Norge fører, kan utløse krig mellom Russland og Nato. Likevel har striden mellom Norge og Russland vart lenge, og tross uenighetene ser det ut til at landene evner å ha et godt samarbeid på andre felt (Vestvik & Rosenby, 2019).

I 2015 uttalte datidens utenriksminister, Børge Brende, at Russland ikke lengre viser at de utvikler seg mot et demokratisk land med høy grad av frihet og mangfold, men snarere tvert imot (Brende, 2015). Sett med norske verdier beveger Russland seg bort fra demokratiets grunnleggende verdier, og utvikler en stadig mer kritikkverdig styreform (Brende, 2015). Utsyn - Forum for utenriks og sikkerhet argumenterer for at Russland er, og alltid vil være vår nabo i øst, og at samarbeidet med Russland vil fortsette. Dette kommer av at Norge er avhengig av forholdet til Russland for å opprettholde gunstig utenriks- og sikkerhetspolitikk (Vestvik & Rosenby, 2019).

I februar 2020 publiserte NRK en artikkel med tittelen "*Russland: -Norge bryter Svalbardtraktaten*". At Russland går fra å kritisere norsk politikk for å diskriminere russiske selskaper og interesser, til nå å hevde at Norge bryter Svalbardtraktaten omtales som en opptrapping i ordbruken i kritikken mot Norge. Russland er uenig i begrensningene for den russiske helikoptertrafikken på øygruppen, de anser fiskevernsonen rundt Svalbard som ulovlig opprettet, og mener at naturvernsonen legger hindringer for næringsvirksomhet. Fra russisk side uttales det at Norges håndtering av Svalbard "formørker" forholdet, og at antall problemer har økt på grunn av ikke-konstruktive holdninger fra norsk side. Fra norsk ståsted var dette godt kjente synspunkter, og det understrekes at lovgivningen er i tråd med Svalbardtraktaten (Kruse, Asvall, Sandberg, Pettersen & Eriksen, 2020). Artikkelen bekrefter at dette er et dagsaktuelt, hett og viktig tema.

4.0. Metodevalg

4.1. Bruk kvalitativ metode

Det hele startet med en liten snøklump, som ble til en snøball. Vi hadde én person vi tenkte ville være interessant å intervju, og før vi visste ordet av det trillet ballen videre. Plutselig var en hel snømann reist, med både hatt, skjerf, gulrotnese og øyne av kull. I utgangspunktet var planen å gjennomføre fire intervjuer. Da interessen vokste gikk dette fra kun å være en skoleoppgave, til å bli noe vi genuint ønsket å finne ut mere av. Vi skjønnte at vi, ved å utvide spekteret av ulike metoder, ville forstå og lære mer, og ønsket sterkt å besøke menneskene i Barentsburg. Ved å møte dem i person, ville vi forstå mer av hvorfor de tenker som de gjør. Vi har brukt kvalitative forskningsmetoder, men gikk fra å kun skulle gjøre intervju, til å bruke dybdeintervju, ekspertintervju, feltarbeid i Barentsburg, deltakende observasjon, uformelle samtaler og autoetnografi som metode for datainnsamling. Tanken bak var å forsøke å få et mer korrekt og helhetlig bilde av forholdene vi forsker på.

Tross ulike anbefalinger om å være forsiktige med å forske på forhold som angår en av verdens stormakter, hadde vi et ønske om å finne ut mer om forholdet mellom Longyearbyen og Barentsburg, og hvorvidt det gjenspeiler Norge og Russland. Russland er et land det er knyttet mye mystikk rundt, og derfor ønsket vi informasjon fra mennesker med reell erfaring og oppfatninger av samfunnene vi forsker på. Slik sikrer vi best mulig at informasjonen vi blir gitt er basert på etterrettelige kilder og egne opplevelser eller oppfatninger. Vi har gjennomført åtte intervjuer med russiskspråklige og norskspråklige informanter bosatt i Longyearbyen og Barentsburg, og hatt mange uformelle samtaler i møte med folk som har blitt viktige for prosjektet. Vi startet med å gjennomføre semistrukturerte dybdeintervju online, i henhold til gjeldende restriksjoner og anbefalinger for covid-19. Vi kontaktet Sysselmannen og fikk delta på helikoptertur til Barentsburg, da de skulle ha sin månedlige kontordag der. Vi gjennomførte også semistrukturerte dybdeintervju med informanter i Barentsburg.

4.2. Valg av informanter

Ettersom dette er et lite forskningsprosjekt er det vanskelig å sørge for god sosial spredning blant informantene. Vi har i høyeste grad jobbet for å høre begge sider av saken. Derfor har vi snakket med innbyggere i både Longyearbyen og Barentsburg og hatt ekspertintervju med Sysselmannen på Svalbard, Kjerstin Askholt, og Generalkonsulen i Barentsburg, Sergey Gushchin. For å kunne si noe om de faktiske forholdene, trengs mennesker med erfaring fra,

og kunnskap om livet i Barentsburg og Longyearbyen. Samfunnene har i ulik grad utviklet seg fra rene gruvesamfunn til mer moderne samfunn påvirket av turisme. Derfor kan mennesker med noe historisk innsikt sitte på interessante observasjoner og oppfatninger rundt forandringen i forholdet mellom Longyearbyen og Barentsburg. Det er presisert for informantene at vi ikke er ute etter eksperter på tema, snarere heller helt vanlige folk med en opplevelse av eller oppfatning om det.

Ekspertene ble valgt på grunn av deres bakgrunn og kompetanse, mens resten av informantene ble valgt med utgangspunkt i kjønn, for å skape kjønnsbalanse, bosted, for å representere begge sider av saken, og språkkunnskaper. Ettersom vi verken har tilgang på tolk eller nok språkkunnskaper til å snakke med noen som verken snakker norsk eller engelsk, måtte vi forholde oss til den delen av befolkningen i Barentsburg som snakket engelsk. Det er viktig at vi kan være sikre på at vi forstår hverandre, slik at vi ikke ender med å basere vår forskning på antagelser. Vi kjente på forhånd ingen i Barentsburg, men visste navn på noen som trolig hadde flere kontakter der enn oss. I tillegg fikk vi tips av vår forskerkontakt, og etter kort tid rullet ballen av seg selv. Etter hvert som vi kontaktet folk og informerte om prosjektet, skjønnte vi raskt at det ikke ville bli noe problem å få folk til å stille til intervju.

4.3. Feltarbeid, uformelle samtaler, deltakende observasjon og autoetnografi

Feltarbeid er en mye brukt metode innen sosialantropologien, fordi den egner seg godt for å samle inn varierende data. Metoden brukes aktivt for å beskrive og forstå egen og andres kultur (Erdal & Granlund, 2017). Alle spørsmålene vi hadde, og utfordringene knyttet til å kun snakke med folk over nett, gjorde at vi ønsket å utvide datainnsamlingen, i håp om å bedre kunne se problemstillingen fra Barentsburgs perspektiv. Feltarbeidet har vært avgjørende for vår forståelse av problemstillingen, og har fremmet viktigheten i å kunne se en sak fra ulike perspektiver. Basert på intervjuer, samtaler, inntrykk og informantenes tanker og handlinger i nabosamfunnet, har forståelsen for hva dette faktisk dreier seg om økt. Dermed er autoetnografi også en del av metodene vi har brukt for å samle data. Uformelle samtaler med ulike aktører har vært et viktig bidrag, da det ser ut til å være lettere å komme med informasjon i uformelle settinger. Feltarbeidet skapte en forståelse av forholdet mellom Longyearbyen og Barentsburg vi ikke hadde fra før, og har gitt oss et mer helhetlig bilde på saken. Vi håper og tror dette vil gjøre oss i stand til å forstå problemstillingen bedre.

4.4. Vurdering av forskningsetikken i prosjektet

Ettersom dette på mange måter så ut til å være et sensitivt tema, ble forskningsetikken desto viktigere. Vi ble tidlig advart om at det ville bli vanskelig å få noen russiskspråklige til å stille opp, da det ble antatt at mange vil være redde for å uttale seg. Dermed var det vår oppgave å være tydelige på å formidle og informere informantene godt om hva de gikk med på, og å sørge for god anonymisering. Tross advarslene om at det ville være vanskelig å få tak i noen som ønsket å stille, erfarte vi at de fleste gladelig stilte opp og fortalte det de hadde å komme med. Barn kunne vært verdifulle bidragsytere i dette prosjektet, men er bevisst ikke involvert i denne studien. Dette kommer av at temaene vi undersøker kan være kompliserte, og det ikke er alle barn og unge som har tilstrekkelig erfaringsbase til å forstå storpolitikk, og trekke linjer mellom samfunnene på Svalbard og moderlandene.

Språkbarrieren som oppstår i møte med folk med et annet morsmål kan gjøre det vanskelig å sørge for god dialog, selv med et felles andrespråk. Ettersom temaet for enkelte kunne tenkes å virke noe støtende, var det viktig at informantene visste hva de gikk til og ikke følte seg lurt til å delta på eller ytre seg om noe de ikke ønsket. Da kun et fåtall av informantene har norsk som sitt morsmål, oversatte vi både samtykkeerklæringen og informasjonsskrivet til engelsk for å være sikre på at alle forstod hva prosjektet dreide seg om. Flere av intervjuene ble gjennomført på engelsk, slik at alle informantene skulle ha mulighet til å uttrykke seg. Dermed er en del av de transkriberte intervjuene også på engelsk. Dersom et sitat er oversatt fra engelsk til norsk er det merket med “egen oversettelse”.

Informantene har frivillig deltatt i denne forskningsprosessen, og i henhold til *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi* (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2016, s. 12-17) hadde informantene muligheten til å trekke seg under hele prosessen. Vi delte informasjonsskrivet med informantene i god tid før intervjuene skulle finne sted. Årsaken var at vi ønsket å sikre at informantene visste hva de gikk til, at de ønsket å delta og at de til enhver tid var klar over at de sto fritt til å trekke seg. Hver informant har lest, forstått og gitt skriftlig samtykke til å delta i prosjektet og/eller stille til intervju hvor det tas lydopptak. Dersom teknologien skulle svikte, eller informantene skulle ombestemme seg, stilte vi i tillegg med penn og papir.

I lys av at intervjuene har inneholdt spennende betraktninger, har vi analysert alle de åtte intervjuene fra start til slutt. Vi har prioritert ivaretagelse av personvern og anonymisering så langt det har latt seg gjøre, og legger derfor ikke ved de transkriberte intervjuene. Særlig fordi

dette på noen områder kan være et sensitivt tema, var denne avgjørelsen enkel. Vi bor i to små samfunn, og en kan lett bli gjenkjennelig om en velger å komme med særegen informasjon. Fordi det er viktig hvem som har uttalt hva fra våre ekspertintervjuer, har vi innhentet skriftlig godkjenning på at de skal kunne refereres til ved navn og/eller stillingstittel i prosjektet, og sørget for at de er innforstått med hva det vil si. Dette er for øvrig ikke noe nytt for verken Sysselmannen eller Generalkonsulen.

4.5. Feilkilder

Vi er begge oppvokst i Longyearbyen, og har med årene opparbeidet oss god kjennskap til livet her nord. Etersom vi kjenner Longyearbyen, et av de to samfunnene vi forsker på, meget godt, har det vært viktig å reflektere over hvordan dette kan påvirke forskningen vår. Vi er klar over at egne tanker og oppfatninger rundt tema kan påvirke forskningsresultatene, men har prøvd å minimalisere feilkilden, ved å holde oss til informanter utenfor vår omgangskrets. Slik sikrer vi en mer balansert forståelse av problemstillingen.

5.0. Refleksjon fra datainnsamling

Datainnsamlingen har gått over all forventning, og mange løse brikker ble omsider til et mer fullverdig og godt puslet bilde. Datainnsamlingen har bydd på mindre utfordringer underveis.

5.1. Svalbardveteran ble til svalbardbeboer

I begynnelsen av prosjektet hadde vi en plan om å snakke med norsk- og russiskspråklige *svalbardveteraner* i Longyearbyen og Barentsburg. Da vi gjorde et dypdykk i hvem befolkningen i Barentsburg var, forstod vi raskt at dette ville bli vanskelig. Per dags dato er det kun én innbygger i Barentsburg som ville passet inn under vår definisjon på en svalbardveteran, da de må ha bodd på Svalbard i minimum 20 år. I samtale med våre russiskspråklige informanter fortalte de at han er byens “best man” og at alle kjenner han, men også at han er den eneste med såpass lang fartstid i Barentsburg. Tross sine mange år snakker vedkommende kun russisk. Siden han også var den eneste, resulterte det i at vi måtte endre problemstillingen vår til å omhandle svalbardbeboere, istedenfor svalbardveteraner. Endringen hadde liten betydning for prosjektet, da vi likevel kom i kontakt med noen av dem med lengre fartstid i Barentsburg og Longyearbyen.

5.2. Språkbarrieren skaper utfordringer

I utgangspunktet ønsket vi å snakke med “hele” befolkningen, det vil si folk fra både gruve- og turistnæringen, forskere og lærere. Befolkningen i Barentsburg er russiskspråklig, og kun

et fåtall snakker engelsk, hovedsakelig mennesker i service- og turistnæringen. Vi hadde verken tolk eller russiskspråklige-kunnskaper, og da vi undersøkte nærmere hvem vi kunne kontakte, erfarte vi raskt at det ble vanskelig å snakke med mennesker fra ulike næringer. Det ville vært interessant å høre deres tanker og meninger, da de lever mer isolert, og muligens har et annet syn på Longyearbyen og Barentsburg, og forholdet mellom byene. Snøscooter er det mest brukte fremkomstmiddelet mellom Longyearbyen og Barentsburg. De færreste menneskene i Barentsburg eier egne snøscootere, og har derfor ikke samme mulighet til å komme seg til Longyearbyen, som menneskene i turistnæringen.

5.3. Uproblematiske advarsler

En annen utfordring vi ble fortalt vi ville møte på, var å få tak i informanter som ønsket å stille til intervju. Vi ble rådet til å trå varsomt frem, og være påpasselige med å ikke stille spørsmål som kunne anses som støtende. En del ga uttrykk for at russisktalende tvilsomt ville stille til intervju, da de kan være redde for å uttale seg. Ingen av oss har tidligere hatt en slik oppfatning av menneskene i Barentsburg, og vi fikk kjapt bekreftet at disse holdningene trolig er basert på myter og fremmedfrykt. Vår oppfatning er at menneskene i Barentsburg er åpne, varme og hyggelige, og advarslene om å være forsiktige viste seg å ikke være et problem likevel. Disse advarslene og denne tankegangen har vært med på å forme vårt forskningsprosjekt, da vi ønsker å få frem de faktiske forholdene.

5.4. Givende datainnsamling

Så fort vi var kommet i gang, oppdaget vi at det var mye interessant og mange ubesvarte spørsmål rundt problemstillingen vi har valgt. I møte med informantene ble vi obs på at dette gjaldt begge veier, det var mange spørsmål og færre svar. Innsamling av data ble etter hvert givende og gøyalt. Vi har selv lært mye, og lot oss raskt rive med når nye spørsmål dukket opp. Dette førte til at vi endte opp med åtte dybdeintervju, helikoptertur til Barentsburg, lange lesestunder og en rekke uformelle samtaler med kompetente personer. Tanken “vi gjør det enkelt”, ble raskt overkjørt av nysgjerrige hjerner på leting etter svar.

6.0. Diskusjon

Gjennomgående i dette forskningsprosjektet har vi forsøkt å finne svar på hvordan norsk- og russiskspråklige svalbardbeboere opplever forholdet mellom Longyearbyen og Barentsburg, og hvorvidt denne opplevelsen kan gjenspeile forholdet mellom Norge og Russland.

6.1. “We’re all the same - Svalbardians”

På Svalbard brukes betegnelsen svalbardianer flittig, men det er mange diskusjoner rundt hvem som egentlig faller inn under definisjonen. Blant svalbardveteraner ser det ut til at lang fartstid er en viktig, om ikke avgjørende, faktor for å kunne kalle seg svalbardianer. Basert på vår informasjon om innbyggerne i Barentsburg, vil kun et fåtall tilfredsstillende veteranenes krav. Likevel har dette vært et tema blant flere av våre russiskspråklige informanter, hvor flertallet har gitt uttrykk for at de ser forbi folks nasjonaliteter, kulturer, språk, bosted og fartstid. I stedet anses alle bosatt på Svalbard som svalbardianere.

“Vi er som en stor familie på tvers av ulike nasjoner, vi deler samme land og holder på med det samme” (egen oversettelse). Dette utsagnet kom fra en av de russiskspråklige informantene, mens en annen uttalte: “Jeg tror vi alle er svalbardianere uansett, de i Longyearbyen, Barentsburg og Pyramiden, vi er naboer og vi kjenner til hverandre” (egen oversettelse). Til tross for at de ordlegger seg ulikt, beskriver begge informantene at beboerne på Svalbard har en slags felles svalbardidentitet, uavhengig av om du bor i Longyearbyen, Barentsburg eller Pyramiden. Det er nettopp denne identiteten som ofte beskriver en svalbardianer. De to informantene hadde intet behov for å skille mellom norske og russiske innbyggere, og vektla heller at alle, til syvende og sist, har en felles svalbardidentitet. Ingen av våre norskspråklige informanter trekker frem en slik felles identitet blant menneskene som bor på øya, likevel vet vi, ut fra egen erfaring, at betegnelse svalbardianer er mye diskutert.

6.2. To små samfunn: så nært, men likevel så fjernt

Longyearbyen og Barentsburg er to små samfunn, plassert i hver sin fjord, med hver sine kullgruver. En kort båt- eller skutertur skiller samfunnene fra hverandre. Longyearbyen blir ansett som øyas “hovedstad” og informant 8, som er bosatt i Barentsburg, mener at de ser på Longyearbyen som en slags storby. For befolkningen i Longyearbyen fungerer Barentsburg som en turistdestinasjon, det er eksotisk og veldig ulikt et typisk norsk samfunn. Det er et sted “alle” besøker i løpet av oppholdet på Svalbard. Med tanke på hvor nært Barentsburg ligger, geografisk sett, er det rart hvor fjernt og langt borte det føles. En av våre informanter oppfatter at menneskene i Longyearbyen vet sjokkerende lite om menneskene og samfunnet i Barentsburg, og vi ble selv bevisst på dette i samtalene med folkene i Barentsburg.

Informant 6 uttalte “Når jeg begynte å møte de lokale, trodde noen at vi i Barentsburg fortsatt levde på 90-tallet. Plenti av folk i Longyearbyen tenker fortsatt slik, det er vanskelig for meg å forstå. Vi er kun en og en halv time unna hverandre, og folk vet likevel ingenting om oss”

(egen oversettelse). I denne uttalelsen får vi frem et perspektiv fra et menneske som bor i Barentsburg, men som også oppholder seg mye i Longyearbyen. Basert på egen erfaring opplever vi at en rekke beboere i Longyearbyen tror de kjenner til livet i Barentsburg. Årsaken kan tenkes å være at Barentsburg i all hovedsak brukes som en reiselivsdestinasjon. Disse forestillingene sies å være feilaktige, og ser ut til å henge igjen i fortiden. Barentsburg har tidligere vært mer likt en sovjetisk utpost, men de jobber stadig med hvordan norske lover og regler skal tolkes og forstås. Det er også dette vår informant uttrykker, at flere mennesker i Longyearbyen har et syn på livet i Barentsburg som ikke samsvarer med nåtiden.

Informant 2 uttrykket også at flere mennesker i Longyearbyen, har dette misforståtte synet på livet i Barentsburg, og at de ofte anser plassen som kaotisk og lite lovlydig. Vedkommende trekker frem at det er særlig nordmenn som tenker slik, og tror det kan henge sammen med et generalisert syn på Russland. “Det ser ut til at nordmenn tror at Russland er veldig kaotisk. [...] når de kommer til Barentsburg tror de at det er litt kaotisk her også, fordi det er russisk. Disse fordommene er veldig like”. Det kan virke som at få innbyggere i de to bosettingene egentlig kjenner hverandre, og vet hva de prater om når de kommer med uttalelser om den andre byen.

For å skape økt forståelse av de faktiske forholdene, har man i en rekke år gjennomført kultur- og idrettsutvekslinger mellom Longyearbyen og Barentsburg. Sysselmann Kjerstin Askholt nevnte at slik hun har forstått det, har disse utvekslingene funnet sted for å øke forståelsen for hverandre og bli bedre kjent, og kanskje ta bort noe av “mystikken rundt russerne”. Om utvekslingene sier en annen “Opprinnelig var det hyggelig for det dyrket et slags vennskap og en respekt for hverandre. Ikke bare vite at det er en sovjetisk nabo, men faktisk kunne se at det er normale og vanlige mennesker. Nå er jeg imidlertid ikke sikker på at det skaper en slags bro mellom bosettingene, det er bare en begivenhet” (egen oversettelse). Kultur- og idrettsutvekslinger foregår hvert år, men hvilken betydning de har for naboskapet rår det altså ulike oppfatninger om.

6.3. To samfunn i utvikling

Samfunnet i Longyearbyen har med årene utviklet seg fra å være et gruvesamfunn, hovedsakelig ment for ansatte i gruveselskapet og deres familier, til å være et samfunn for alle som kan tenke seg å bo her. Samfunnet passer nå for småbarnsfamilier og enslige, friluftsentusiaster og forskere, samt offentlige og private næringer. I Longyearbyen finner du et nyoppusset bibliotek, en stor dagligvarebutikk, et kjøpesenter og en flyplass hvor det

kommer og går ordinære rutefly. Utviklingen i Barentsburg har ikke vært like radikal som i Longyearbyen. Samfunnet i Barentsburg har gått fra å være et rent gruvesamfunn, til å bli mer tilrettelagt for turisme og forskning. Mens norsk gruveindustri sakte, men sikkert fases ut, vil de i Barentsburg antageligvis fortsette med kulldrift flere år frem i tid. Informant 3 reflekterer over dette, og trekker frem at Norge og Russland har ulike syn på utviklingen på Svalbard. Personen oppfatter det som at den norske regjeringen og gruveselskapet Store Norske Spitsbergen Kulkompani prøver å legge ned kulldriften av miljøhensyn, mens Russland ikke ønsker samme skjebne i Barentsburg.

Norges siste kullgruve antas å være lagt ned før neste tiår, da man ser på muligheter for nye energiløsninger i Longyearbyen. I den forbindelse har Norges olje- og energiminister, Tina Bru, uttalt at en ny energiløsning vil være på plass innen 2 til 5 år (Regjeringen, 2021). I praksis betyr dette slutten på Norges over 100 år lange kulldriftshistorie på Svalbard, og Gruve 7, Norges eneste kullgruve vil legges ned. Dette nevner også informant 2, “[...] innbyggerne i Barentsburg er ikke klare for dette enda (nedleggelse av gruedriften), og har sine grunner til å fortsette” (egen oversettelse). H*n legger også til at Barentsburg på et tidspunkt, trolig vil bevege seg bort fra kulldrift for å fokusere på grønnere energi.

I Longyearbyen bygges det leilighetsbygg for folkehøgskoleelever og studenter, et stort butikklokale som også skal huse et nytt ungdomshus, ny kino og et nytt galleri, det kommer stadig nye private aktører, og lokaldemokratiet jobber beinhardt for å styre utviklingen i best mulig retning for befolkningen. Flere rekkehus rives, fordi de står i skredutsatt terreng, og nye, mer moderne settes opp. Longyearbyen er per dags dato et mer moderne samfunn enn Barentsburg, og ligger sånn sett foran i utvikling. Dette kommer også frem i informantenes uttalelser, til tross for at de har noe ulikt syn på Longyearbyen. Informant 8 presiserer dette ved å nevne at Longyearbyen byr på “[...] flere muligheter, flere investeringer, mer penger og flere fordeler [...]”. Informant 8 omtaler Longyearbyen som en “slags modell for hvordan Barentsburg bør bli; fin, moderne og arktisk by som ligger litt øde, men likevel har det de trenger. Dypt i hjerte vil de leve i en by som Longyearbyen, fordi både Norge og Longyearbyen er mer utviklet, moderne og trendy” (egen oversettelse).

Selv om flere av informantene er tydelige på at Longyearbyen per nå er et mer attraktivt sted enn Barentsburg, er det likevel viktig for de å påpeke at de har god tro på at Barentsburg i fremtiden vil by på like gode muligheter. Flere av informantene legger også til at Longyearbyen, til tross for utviklingen, ikke nødvendigvis er et bedre sted å leve enn

Barentsburg. Informant 7 presiserte nettopp dette, “[...] vi lever alle i det høye nord, vi bor alle på Svalbard og vi har tilnærmet lik levestandard. Hvis vi for eksempel ikke snakker om lønnsnivå, er vi alle like” (egen oversettelse). Deretter legges det til at h*n ikke anser det som bedre å leve i Longyearbyen, enn i Barentsburg.

6.4. Et todelt forhold

Blant våre norsk- og russiskspråklige informanter ruger det en felles oppfatning om at forholdet mellom Longyearbyen og Barentsburg er todelt, og lenge har vært det. De beskriver forholdet som to separate deler, hvor det ene dreier seg om menneskene og relasjoner mellom folk, mens det andre dreier seg om offisiell kontakt, politikk og myndighetsutøvelse. Også Informant 2 uttaler at det er et “tosidig forhold, hvor vi har den offisielle og personlige kontakten” (egen oversettelse). Under hvert av de åtte intervjuene beskrives et tosidig forhold, men med noe ulik ordlyd. Blant annet omtales det som “vennskap og forretninger” (egen oversettelse).

Informant 1 snakker i vei om et varmt og “ekstremt godt forhold mellom Longyearbyen og Barentsburg”, men presiserer etter hvert at det er “kun hvis vi ikke snakker politikk i det hele tatt”. De politiske føringene beskrives derimot ikke som varme og gode, og begrunnes ved at myndighetene på Svalbard har et mye mer anstrengt forhold til Russland. Videre uttaler informanten at dette kan ha sammenheng med at det er “[...]et iskaldt forhold mellom Norge og Russland for tiden”. Vedkommende uttaler at det bestandig har vært mellommenneskelige forhold her, og at vi aldri har tenkt politikk. Generalkonsulen, Sergey Gushchin, og Sysselmannen, Kjerstin Askholt, fremmer den politiske situasjonen annerledes enn informanten over uttrykker. De er begge klare på at uenighet ikke betyr at forholdet er dårlig. Tross ulike meninger og uenighet om en rekke saker, gir de uttrykk for at muligheten til å kommunisere gjør det lettere å bevare et godt forhold, også på det politiske plan.

Det mellommenneskelige forholdet mellom bosettingene beskrives av alle informantene på samme vis, som varmt, godt og åpent. Uavhengig av om du er bosatt i Longyearbyen eller Barentsburg er oppfatningen lik. Beskrivelsene av det gode mellommenneskelige forholdet indikerer at, selv uten å ha venner eller bekjente i nabobyen, man har et godt øye til hverandre. Det gode mellommenneskelige forholdet kommer også tydelig frem når katastrofer og ulykker oppstår, legger en av de norskspråklige informantene til, “det har vært mange katastrofer på begge sider, de norske hjelper de russiske, og de russiske hjelper de norske”. Informanten trekker frem det sterke samholdet mellom de to byene, og hvordan alle

ønsker å bistå dersom noen trenger det. De geografiske forholdene og avstanden mellom Svalbard og fastlandet, gjør at vi alltid vil være avhengig av noen som kan bistå dersom det haster. Det er sjeldent tid til å vente på hjelp fra fastlandet.

Gjensidig respekt er viktig i forholdet mellom Longyearbyen og Barentsburg. For å vise respekt, solidaritet og godhet er det lang tradisjon for å delta på hverandres høytider. Den 9.mai markeres og feires den store fedrelandskrigen, som er en kjempestor dag for russerne. En rekke myndighetspersoner og næringslivsledere blir da invitert til Barentsburg. På 17. mai blir en delegasjon fra Barentsburg invitert til Longyearbyen for å feire Norges grunnlov. Hvert år markeres også Operafjellulykken, hvor 141 mennesker fra Russland og Ukraina mistet livet i en flyulykke i Adventdalen, rett ved Longyearbyen. Kjerstin Askholt forteller at vi gjør dette for å bli bedre kjent med hverandre, lære om hverandre og vise respekt, noe som er viktig dersom det skal diskuteres vanskelige saker.

6.5. Kommunikasjon

Lokalt kan det tenkes at man har mulighet til tettere kommunikasjon enn nasjonalt, og at dette kan være deler av årsaken til det mange beskriver som et bedre forhold nasjonalt. Vi har tatt for oss det tosidige forholdet, og sett på hvordan det politiske forholdet lokalt, i større grad kan gjenspeile forholdet mellom Norge og Russland, enn det mellommenneskelige. Informantene ser på kommunikasjon som årsaken til et bedre forhold lokalt. På Svalbard har vi mulighet til tett kommunikasjon mellom samfunnene, og det har vi hatt “siden før Sovjetunionen, krigen og før både dere og jeg ble født”. Slik beskrev informant 2 det langvarige samarbeidet som har vært fylt med tett og god kommunikasjon.

Lokalt har vi mulighet til tett og god kontakt, og dette mener flertallet av informantene er årsaken til at vi lokalt har et bedre forhold enn nasjonalt. Vi kan snakke åpent, og finne frem til gode løsninger sammen. Dette er både Sysselmannen på Svalbard, Kjerstin Askholt, og Generalkonsulen i Barentsburg, Sergey Gushchin, tydelige på. Begge uttaler at man har gjensidig respekt for hverandre, og begrunner deres gode samarbeid slik. De påpeker begge viktigheten rundt god kontakt, og hvordan dette kan være med på å gjøre samarbeidet mellom de to samfunnene fungerende og godt. Askholt legger også til at det ofte er lettere å løse og diskutere konflikter på Svalbard, på grunn av den tette kommunikasjonen.

I likhet med de to myndighetspersonene, uttaler flere av våre informanter at den gode kommunikasjonen bidrar til et godt forhold mellom de to samfunnene. Informant 2 presiserte

at de to samfunnene ofte fokuserer på politikken som foregår på lokalt nivå, og på bakgrunn av dette vil Longyearbyen og Barentsburg være et sted for samarbeid. Informant 2 var også opptatt av viktigheten av det lokale vennskapet, og kunne også se for seg problemer dersom vi ikke jobbet for et godt forhold. “Hvis vi ikke hjelper hverandre og heller blir mer separert enn sammenspleiset, vil vi få større problemer som også vil gå ut over storpolitikken” (egen oversettelse). Flere av våre informanter, deriblant Generalkonsul Gushchin, forteller at det harde og tøffe klimaet gjør oss avhengig av hjelp fra andre, og at dersom vi ikke hjelper hverandre “[...]vil det bli vanskelig å overleve” (egen oversettelse).

6.6. Storpolitikken, et vanskelig tema?

Storpolitikk er interessant, og enda mer interessant er det faktum at det ser ut til at folket, både i Longyearbyen og Barentsburg, skygger unna temaet. Både informantene, som er vanlige mennesker i ulike livssituasjoner, og de som er eksperter på temaet uttalte at man har mer å tjene på å opprettholde et godt forhold, enn å engasjere seg for mye i storpolitikken. Askholt redegjør for viktigheten av å bevare et godt forhold til nabosamfunnet ved å komme med en påminnelse om at det er viktig å være klar over at forholdet mellom Norge og Russland vil gå i ulike bølger, men at det er noe vi ikke skal trekke ned hit lokalt. Askholt uttaler at “Her oppe har vi alt å tjene på å ha et godt naboskap, og det er viktig for meg som Sysselmann at alt vi gjør går ut på å dra konflikter ned, det skal ikke eskalere, og vi skal bidra til at det er et godt forhold til Barentsburg”. Selv om det store bildet er viktig, er det i hennes øyne viktigere å se forbi og heller fokusere på lokale forhold.

Denne oppfatning ble bekreftet da lokalavisen, Svalbardposten, fem dager før innleveringsfrist publiserer en artikkel med overskrift “*Da temaet var storpolitikk. Ingen ville stille til debatt*”. Professor i journalistikk ved OsloMet, Rune Ottosen, har skrevet et essay om hvordan befolkningen på Svalbard påvirkes av å leve i et økt spenningsforhold mellom Nato, Russland og Kina. Han engasjerer seg i spørsmålene knyttet til uenighet rundt Svalbard, men var overrasket over at ingen lokale ønsket å stille til debatt. Av artikkelen kan en lese at Ottosen sitter igjen med et inntrykk av at lokalpolitikkerne overlater sikkerhets- og storpolitiske problemstillinger til hovedstaden. På lik linje uttalte Sysselmannen under intervju “Jeg pleier å si at vi overlater politikken til Oslo også konsentrerer vi oss om å få det til å fungere som et godt naboskap her på Svalbard”.

En av våre norskspråklige informanter uttrykker en samsvarende holdning ved å si “Det er viktigere at vi har det bra sammen enn at vi sloss”. Personen tror Sysselmannen og

sysselmannsembetet er ekstremt flinke på dette, og antar at dette henger sammen med at man evner å opprettholde et godt forhold mellom de to byene på Svalbard. Denne informanten trekker også frem at det skrives svært lite om storpolitikk i den lokale avisen, og legger til at dette trolig har sammenheng med hvordan lokale myndigheter jobber aktivt for å tone ned potensielle konflikter. For å forsterke utsagnet legger h*n til at vi for eksempel hører mindre om de lokale konfliktene, enn hvis den norske utenriksministeren har en disputt med utenriksministeren i Moskva.

Våre russiskspråklige informanter ser ut til å ha en holdning som tilsier at politikk er noe man verken følger med på eller snakker om i Barentsburg. Det uttrykkes blant annet fra russiskspråklig hold "Når man har vennskap og forretninger, hvorfor skal man da bry seg om politikk?" (egen oversettelse). I Barentsburg ble det også uttalt at det å jobbe i turistnæringen, ikke har noe med politikk å gjøre, og at de derfor tar avstand. En annen russiskspråklig informant sier at h*n er uenig i de politiske føringene fra Russland og håndteringen av individer som ytrer sine meninger. Derfor tar vedkommende avstand fra storpolitikken.

7.0. Konklusjon

Basert på våre funn vil vi nå gi svar på problemstillingen: "Hvordan opplever norsk- og russiskspråklige svalbardbeboere forholdet mellom Longyearbyen og Barentsburg, og hvorvidt kan denne opplevelsen gjenspeile forholdet mellom Norge og Russland?". Det er viktig å understreke at vi ikke kan dra noen bastante konklusjoner, da dette er et mindre forskningsprosjekt som ikke byr på generaliserte oppfatninger.

Blant informantene rår det en felles oppfatning om at forholdet mellom Longyearbyen og Barentsburg består av "[...] helt klart mer positivt enn negativt, det er min sånn veldig klare konklusjon", slik som Sysselmann Kjerstin Askholt uttalte. Opplevelsen av det gode forholdet er imidlertid ikke tilfeldig. Ettersom man ser viktigheten av å opprettholde et forhold med trygge og forutsigbare rammer, prioriteres ivaretagelse av et godt naboskap i alle situasjoner. Dette er årsaken til at både lokale myndigheter og lokalpolitikere velger å se forbi storpolitiske spørsmål knyttet til nordområdene. Vi lever på en øy langt utenom det vanlige, og de særegne forholdene og felles interessene blant samfunnene, skaper forutsetninger for et samarbeid bygget på gjensidig respekt og forståelse.

Det at vi er to små samfunn, på en øy langt unna alt annet, gjør oss sårbare. God kommunikasjon og dialog blir desto viktigere, og med årene har man lært seg å forstå

hverandre. Et godt samarbeid krever vilje og innsats fra begge sider, dette er begge samfunnene klar over og villig til å jobbe for. Dermed er det blitt tradisjon at man deltar på hverandres nasjonaldager og andre viktige markeringer, som blant annet den store seiersdagen 9. mai for russerne, og grunnlovsdagen 17. mai for nordmennene. Innbyggerne i både Barentsburg og Longyearbyen er godt kjent med at man hele tiden jobber aktivt for opprettholdelsen av det gode forholdet, og oppfatter det som viktig, selv om det skilles mellom det menneskelige og politiske forholdet.

Menneskene beskriver hverandre som åpne, varme og hyggelige, uavhengig av om de kommer fra Longyearbyen eller Barentsburg. Blant annet beskrives innbyggerne i de ulike samfunnene som en stor familie, og det nevnes at vi alle uansett er like. Nasjonalitet og bosted, har ikke samme betydning som det trolig har på fastlandet. Svalbardtraktaten legger andre føringer for det lokale forholdet mellom bosettingene her, enn forholdet mellom to naboland. Sysselmannen og Generalkonsulen forklarer at muligheten til tett og god kommunikasjon, og viktigheten av å bevare et godt forhold, fører til at man strekker seg for å finne løsninger som fungerer for begge parter. Så fort det blir spørsmål om det politiske forholdet, er svarene annerledes. De ordinære informantene forbinder ikke politikk med de lokale forholdene, dette overføres til det nasjonale forholdet mellom Norge og Russland. De politiske rammene beskrives en større utfordring.

Nasjonalt møtes man i roller, lokalt er det menneskene som trer frem, og det setter andre rammer. Lokalt har man evne og mulighet til å diskutere seg frem til gode løsninger, man har gjensidig respekt for hverandre, og ønsker i bunn og grunn det samme: et godt og fungerende samarbeid. De geografiske forholdene gir andre forutsetninger enn på fastlandet. Fordi vi lever på en øy langt nord, blir et samarbeid gunstig for begge parter. Opplevelsen av forholdet mellom Longyearbyen og Barentsburg gjenspeiler lite av det ansente geopolitiske forholdet mellom Norge og Russland. Selv om det til tider er et kaldt og ansent forhold mellom landene, preget av langvarig uenighet, byr også forholdet mellom Norge og Russland på mye og godt samarbeid.

Den "gode" delen av forholdet mellom Norge og Russland, hvor man har handel, kultur og næringsliv, gjenspeiles i større grad her nord, enn det helhetlige forholdet preget av mye spenninger. Selv om det er mange argumenter som taler for at Norge og Russland også har alt å tjene på et godt samarbeid, foreligger ingen gjensidig avhengighet, som mellom Longyearbyen og Barentsburg. Forholdet mellom nasjoner vil alltid være preget av

prinsipielle diskusjoner, og sånn sett fremstå annerledes enn når man er naboer på lokalt nivå. Dette kan være med å forklare hvorfor vi lokalt oppfatter forholdet mellom Longyearbyen og Barentsburg så mye bedre enn forholdet mellom Norge og Russland. Holdningene på Svalbard tilsier at det er viktigste vi kan gjøre er å bevare et godt forhold lokalt, også kan hovedstaden i både Norge og Russland ta seg av de vanskelige spørsmålene. I informantenes øyne, gjenspeiler altså ikke opplevelsen av forholdet mellom Longyearbyen og Barentsburg forholdet mellom Norge og Russland.

8.0. Veien videre

Temaet vi har behandlet i forskningsprosjektet bør utvilsomt få økt fokus. Responsen fra informantene og andre involverte har vært sammenfallende med våre tanker: det er rart at en så viktig problemstilling ikke får mer oppmerksomhet. Dette er et tema knyttet til mange vanskelige, men også ubesvarte spørsmål. Nettopp derfor er det viktig at det løftes opp og fram i lyset! Hadde vi hatt tilgang på tolk under datainnsamlingen kunne vi snakket med mennesker i ulike næringer, og fått enda mer ut av feltarbeidet i Barentsburg. Dette var selvsagt ønskelig, men lot seg ikke løse i et mindre skoleprosjekt. Et bredere spekter av meninger og oppfatninger, ville gitt bedre grunnlag for en generalisert oppfatning av forholdene her nord.

Et tilsvarende prosjekt, men fra russisk ståsted, ville vært et viktig og nyttig bidrag, på et felt med lite tidligere forskning. Dersom en slik forskningsrapport hadde funnet sted, ville det vært spennende å sammenligne perspektivene, og se hvilke ulike oppfatninger de hadde bydd på. Det er mye samfunnsforskning i Longyearbyen, men det er få prosjekter som omhandler forholdene mellom de ulike samfunnene. Videre mener vi at det er for lite samfunnsvitenskapelig forskning på dette feltet, og at det helt klart er behov for mer. Arbeidet med prosjektet har gitt oss verdifull kunnskap vi vil dra nytte av videre i livet. Vi skjønner nå at det gode forholdet ikke skaper seg selv, men jobbes for, fra både norsk og russisk hold.

9.0. Litteraturliste

Barr, S. (2020, 14. februar). *Barentsburg*. SNL. Hentet 10.03.2021 fra <https://snl.no/Barentsburg>

Barr, S. (2020, 3. februar). *Svalbards historie*. SNL. Hentet 08.03.2021 fra https://snl.no/Svalbards_historie

- Barr, S. (2021, 2. februar). *Sysselmannen på Svalbard*. SNL. Hentet 10.03.2021 fra https://snl.no/Sysselmannen_p%C3%A5_Svalbard
- Brende, B. (2015, 10. april) *Forholdet mellom Russland og Norge*. Regjeringen. Hentet 10.03.2021 fra https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/innlegg_russland/id2405437/
- Den Russiske Føderasjons Ambassade I Norge. (u.å.) *Politikk*. Den Russiske Føderasjons Ambassade I Norge. Hentet den 10.03.2021 fra <https://norway.mid.ru/no/countries/politika/>
- Erdal, S. F. & Granlund, L. (2017). *Sosiologi og sosialantropologi*. Aschehoug.
- Johannesen, S. F. & Grønmo, S. (2021, 28. januar). *Feltarbeid*. SNL. Hentet 09.03.2021 fra <https://snl.no/feltarbeid>
- Nilssen, N. (2020, 23. september). *Norges forhold til Russland*. Folk og forsvar. Hentet 10.02.2021 fra <https://www.folkogforsvar.no/norges-forhold-til-russlan>
- NRK. (2015, 18. april). *Sanksjonsrammet russer på Svalbardbesøk*. NRK. Hentet 27.03.2021 <https://www.nrk.no/urix/-sanksjonsrammet-russer-pa-svalbard-besok-1.12317281>
- Regjeringen. (2021, 11. januar). *Ny energiløsning for Longyearbyen*. Regjeringen. Hentet 12.03.2021 fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/ny-energilosning-for-longyearbyen/id2827886/>
- Rui, I. J. (2020, 19. desember). *Trust Arktikugol*. SNL. Hentet 08.03.2021 fra https://snl.no/Trust_Arktikugol
- Røsvik, H. K. (2019, 1. oktober). *Mange forsker på byen vår*. Svalbardposten. Hentet 03.03.2021 fra <https://svalbardposten.no/nyheter/mange-forsker-pa-byen-var/19.1148>
- Smith-Meyer, T. & Barr, S. (2020, 29. juli). *Longyearbyen*. Hentet 06.03.2021 fra <https://snl.no/Longyearbyen>
- Stange, R. (2020, 17. januar). *Barentsburg: en russisk bosetning på Svalbard*. Spitsbergen-Svalbard. Hentet 11.03.2021 fra <https://www.spitsbergen-svalbard.no/bilder-panoramaer-videoer-webkameraer/panoramabilder-fra-spitsbergen/barentsburg.html>
- Statistisk sentralbyrå. (2020, 24. september). *Befolkningen på Svalbard*. Hentet 13.03. 2021 fra <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/befsvalebard>
- Svalbardtraktaten. (1920). *Traktat mellem Norge, Amerikas Forente Stater, Danmark, Frankrike, Italia, Japan, Nederlandene, Storbritannia og Irland og de britiske oversjøiske besiddelser og Sverige angående Spitsbergen (LOV-1920-02-09)*. Lovdata. Hentet 08.03.2021 fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1920-02-09>
- Sysselmannen Svalbard. (u.å.). *Om Sysselmannen*. Sysselmannen Svalbard. Hentet 11.03.2021 fra <https://www.sysselmannen.no/om-sysselmannen/dagens-sysselmann/>
- Tjora, A. (2020). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (3. utg.). Gyldendal.
- Ulfstein, G. & Holtsmark, S. G. (2020, 29. februar). *Svalbardtraktaten*. SNL. Hentet 02.03.2021 fra <https://snl.no/Svalbardtraktaten>

Vestvik, R. A. & Rosenby, K. (2019, 22. oktober). *Norges forhold til Russland - hva nå?* Utsyn - Forum for utenriks og sikkerhet. Hentet den 10.03.2021 fra <https://www.prosjektutsyn.no/norges-forhold-til-russland-hva-na>

Wikipedia. (2019, 24. november). *Barentsburg*. Wikipedia. Hentet 11.03.21 fra <https://no.wikipedia.org/wiki/Barentsburg/>

10.0. Vedlegg

1. Informasjonsskriv, norsk:

https://docs.google.com/document/d/10nMHNxr8DZxEMt9ZTiCIQjJngeZ0ZxcEPw_dIIrYsY8/edit?usp=sharing

2. Informasjonsskriv, engelsk:

<https://docs.google.com/document/d/11u3s7sWS38NEs7oqgrmptT7If2F7IESoqv2BeyLVW-o/edit?usp=sharing>

3. Samtykkeerklæring, norsk:

<https://docs.google.com/document/d/1baMBNPeuCIxBnLrKN3venJC9y4vk7FZltsJsNtn128/edit?usp=sharing>

4. Samtykkeerklæring, engelsk:

<https://docs.google.com/document/d/1n4PODFMVBaSu4kF1xDQo5pANqtVUCkZiTtJPsnVIHQ/edit?usp=sharing>

5. Intervjuguide, Generalkonsulen i Barentsburg:

<https://docs.google.com/document/d/11mHQQuQv9bgZO6kQTvm7emNCWSmf3etnrLMa1Fz5pmds/edit?usp=sharing>

6. Intervjuguide, Sysselemanden på Svalbard:

<https://docs.google.com/document/d/1M2Dg1jcEqWuI12QlvK8B0ndFKi9-X1bipkO-4rxmFU/edit?usp=sharing>

7. Intervjuguide, engelsk:

https://docs.google.com/document/d/13R-fbx3LKVuXc45_g15niFRHkVzb2kd4Qu9XTToCdPdU/edit?usp=sharing

8. Intervjuguide, norsk:

<https://docs.google.com/document/d/1pLXTe5fLopgciqoDQbt0PjAnRzpn5LKyvvnj5P9FPBHM/edit?usp=sharing>